

Puigortungorneq sunaana?

Puigortunngorneq sunaava?

Puigortunngorneq tassaavoq eqqarsartaatsip nappaammit sanngiillisineqarnera. Puigortunngornermut pissutaagajunnerpaaq tassaavoq nappaat Alzheimer, puigortunngortut minnerpaamik affaanit nappaatigineqalersarteq. Nappaatilli puigortunngornermik kinguneqarsinnaasut assigiinngitsut 200-t sinneqarput. Nappaatip Alzheimerip saniatigut (aap taqqatigut ingerlaarneranut attuumassuteqartoq) pissutaagajuppoq, sianiutilli nungujartornerannit puigortunngorneq, sajuttunngornermi (Parkinson) puigortunngorneq, qaap tulliuullu nalaanni qaratsap immikkoortuini puigortunngorneq, qaqutigoornerusunut assersuutissaapput.

Puigortunngorneq utoqqalineramik pissuteqarani nappaammit pissuteqarpoq

Utoqqaliartorneq peqatigalugu puigortunngorsinnaaneq annertusiartortarpoq, puigortunngornerlu tamatigut nappaammik pissuteqartarluni. Puigortunngorneq utoqqalinermut ilaaginnarsorineqartarpoq. Nappaatip puigortunngornermut ersiuteqartut ikittuinnaat ajorunnaarsinneqarsinnaapput. Nappaatilli arallit annikinnerusumik annertunerusumilluunniit katsorsarneqarsinnaapput. Taamaattumik nappaatip suup puigortunngornermut aallarniisuunerata ersarissumik qulaajaaviginissaa katsorsaanissallu pilersaarusiornissaa pingaaruteqarput.

Ersiutit

Taama nappaateqalartut amerlanersaasa eqqaamaniarneq ajornartorsiutigilersarpaat, eqqarsartaatsikkulli piginnaasat allat aamma eqqorneqartarlutik.

Taakku tassaasinnaapput:

- Nammineq aallarniisinnaaneq aamma iliuseqarsinnaaneq
- Oqaatsinik suullu aqqinik eqqaamasinnaaneq
- Sumiiffimmi aqqutissap nassaarisinnaanera
- Kisitsisinnaaneq
- Ataatsimut isiginnissinnaaneq aamma ajornartorsiutinik aaqqiissuteqarsinnaaneq
- Inuit aqqinik eqqaamasinnaaneq

Puigortunngornermik nappaateqarnermi, inunnik allanik ataatsimooqateqarneq aamma sunneqarneqarsinnaavoq. Inuttut inooqataanermi piginnaasat misigissuseqarnerlu allanngorsinnaapput, inuttullu ilisarnaat aamma sunnerneqarsinnaalluni. Tamatuma kingunerisaanik inuit puigortunngornermik eqqugaasunut, inunnik allanik peqateqarnissaq ajornarnerulersinnaavoq, allat eqqarsaataannik paasinnissinnaaneq annaasinnaasarlugu. Pissusissamisoorsinnaasumut malussarissuseq aamma ajorsigajuppoq. Puigutuunngorneq imaluunniit pisumik ataatsimut isiginnissinnaannginneq, inuit tamarmik misigisaannarpaat. Taamaattumik ajornartorsiutit ulluinnarni piginnaaneq sunnerpagu aatsaat, pasitsaassinissaq tunngavissaqassaaq.

Puigortungorneq sunaana?

Nappaatip qanoq ingerlasarnera

Nappaatip qanoq ingerlasarneranut, sumik pissuteqarnera apeqqutaasarpooq. Puigortunngorerit amerlanerpaat ajorsiertortarput katsorsarneqarsinnaanatillu. Nappaatip sivilissusaa ukui alunniit ukui unut qulikkaanut nikerarsinnaavoq.

Kingornunneqarsinnaanera

Puigortunngornermik nappaatit nalinginnaasumik kingornuttagaangillat. Puigortunngornermik nappaammik Alzheimerimi 2-3%-iinnaat toqqaannartumik kingornuttagaapput, sinnerinili suna pissutaanersoq nalominarnerulluni. Qaap tulluullu nalaanni qaratsap immikkoortuini puigortunngorneq, qaqutiguukannersunut ataatsimut taaguutaasoq, puigortunngornermik nappaatillit 2%-iisa missaannaannit eqqugaasarpooq. Qaap tulluullu nalaanni qaratsap immikkoortuini puigortunngortut 40%-ii missaanniittuni nappaat pinngooqqaatiniimmat, nappaat taanna kingornunneqarajunneruvoq.

Katsorsaaneq

Katsorsarneqarsinnaanermut nappaatip suup puigortunngornermut pissutaanera apeqqutaavoq. Siunnersuineq nalinginnaasumillu tapersersuineq oqilisaanerlu katsorsaaneermi pingaaruteqarneraapput. 1990-ikkulli naajartoreranni ilaatigut puigortunngorerup Alzheimerip ersiutaanik annikillitsigallartatut nakorsanit nakorsaasiunneqartalerput. Aap taqqatigut ingerlaarneranut tunngasumik puigortunngornermi, taqqakkut milittoornermik pissuteqarsinnaasumi, milittoqqinnginnissaq katsorsaaneermi siunnerfiusarpooq.

Siunissaq eqqarsaatigalugu

Puigortunngornermik nappaat pillugu ilisimasat annertusiartorerat peqatigalugu, siunissaq pillugu aalajangiinissamut periarfissat pitsaanerulissapput. Inigisamut allamut nuunnissaq pisariaqalersinnaavoq, kingornussassanut tunngatillugu kingornussassialiornissaq kissaatigineqalersinnaalluni. Tapersersorneqarnissamut iliuuseqartoqartariaqassappat imaluunniit atortorissaarutinik atorfissaqartitsisoqalissappat, tamakku siusissukkut saqqummiunneqarnissaat isumassarsiatsialaasinnaavoq. Nunatsinni puigortunngortunut siunnersortitut pillorissaasutullu neqeroorutit kommunimiit kommunimut nikerarmata, neqeroorutaasut tigussaasut paasiniaalluni najukkami kommunip attaviginissaa pitsaaneruvoq.

Siuisissukkut eqqortumillu nappaammik suussusersineq pingaaruteqarpoq

Nappaatit ilaat puigortunngornermut ersiutitaqartut ajorunnaarsinneqarsinnaapput. Nappaatit taakku tassaasinnaapput timip sulineranut attuumassuteqartut, nikallunganeq, nakorsaait kingunerluutaat imaluunniit nakorsaait kukkusumik atornerarnerat. Taamaattumik ersiutaasunut pissutaasut paasiniarnissaat tamatigut pingaaruteqarpoq. Puigortunngorneq Alzheimer oqaatigineqareersutut ajorunnaarsinneqarsinnaangilaq, nappaammullu ersiutinut annikillisaaneq napparsimaleqqaarnermiit aallartinneqartariaqarpoq. Taamaattumik siusissukkut nappaatip suussusersinissaa pingaaruteqarpoq.

